

## ตัวอย่างสำนวน คำพังเพย

กบเลือกนาย	ผู้ต้องการเปลี่ยนผู้บังคับบัญชาอยู่เรื่อยๆ ซึ่งท้ายสุดก็มักจะได้ไม่ดี
กระดั่งงาสนไฟ	หญิงที่เคยผ่านชายมาก่อน
ซิงก็รา ซ่าก็แรง	ต่างก็มีอารมณ์ร้อนพอ ๆ กันต่างไม่ยอมลดละกัน
ชี้ข้างจับตักแตน	ลงทุนมากแต่ได้ผลนิดหน่อย
คดในช่องอในกระดุก	มีสันดานคดโกง
คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ	คนรักมีน้อย คนชังมีมาก
ฆ่าควายอย่าเสียดาวยพริก	ทำการใหญ่ไม่ควรตระหนี่
ฆ่าช้างเอางา	การลงทุนลงแรงมากมาย แต่ได้ประโยชน์นิดเดียวไม่คุ้มค่า
งมเข็มในมหาสมุทร	ค้นหาสิ่งที่ยากจะค้นหาได้ ทำกิจที่สำเร็จได้ยากยิ่ง
เงียบเป็นเป่าสาก	เงียบสนิท
จับปลาสองมือ	ทำกิจที่ยากมากกว่าหนึ่งอย่างในเวลาเดียวกันจึงผิดพลาด
จับปูใส่กระดั่ง	ยากที่จะทำให้อยู่หนึ่ง ๆ ได้
ซักแม่น้ำทั้งห้า	พูดจาหว่านล้อมหรืออ้างเหตุผลต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ
ข้างตายทั้งตัวเอาใบบัวมาปิด	คนที่ทำชั่วหรือทำผิด ย่อมไม่สามารถปกปิดความผิดของตนได้
ซื้อควายหน้านาซื้อผ้าหน้าตรุษ	ทำสิ่งใดผิดเวลา
ซื้อง่ายขายคล่อง	ค้าขายเจริญ
เฒ่าหัวงู	ชายสูงอายุที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับสุขภาพสตรี
ดาบสองคม	มีทั้งด้านดีและด้านเสีย มีทั้งคุณและโทษ
ดินพอกหางหมู	สะสมงาน ไม่จัดการให้เรียบร้อยแล้วปล่อยให้มากขึ้นไปเรื่อยๆ
ตกกระไดพลอยโจน	จำเป็นต้องยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
ตกว่าไม้ไหล ตกไฟไม้ไหม้	ตกอยู่ในที่คับขันอย่างไรก็ไม่เป็นอันตราย
ถอดเขี้ยวถอดเล็บ	ละพยศ, ละความดูหรือร้ายกาจ, เลิกแสดงฤทธิ์แสดงอำนาจอีก
ถีลอดตาข้าง ห่างลอดตาเส้น	ดูเหมือนรอบคอบ แต่ไม่รอบคอบจริง

ปรับปรุงมาจาก [www.tewfree.com/คำสุภาษิต](http://www.tewfree.com/คำสุภาษิต)

## ใบความรู้ ปริศนาคำทาย

**ปริศนาคำทาย** หมายถึง ถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนไข เพื่อถามหรือทายกันเล่นเป็นการฝึก ภูมิปัญญาและสร้างความสามัคคีในหมู่คณะเป็นการละเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่งของไทย ซึ่งนิยมเล่น กันตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน นับเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของไทย การทายปริศนานอกจาก จะให้ความสนุกสนานแล้วยังฝึกปัญญาของผู้เล่น มักนิยมเล่นกันทั่วไป ทายได้ทุกเพศทุกวัย นิยมใช้ คำคล้องจองกันโดยไม่กำหนดจำนวนคำในแต่ละวรรค เป็นข้อความสั้นๆ กะทัดรัดหรืออาจผูกเป็น ปริศนากลอน เช่น กลอนสุภาพ กลอนสักวา หรือโคลงสี่สุภาพ ส่วนเนื้อหานั้นมักจะนำมาจาก สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น ของใช้ต่างๆ สัตว์และพืช เช่น

อะไรเอ๋ย ยิ่งตัดยิ่งยาว (ถนน)  
 อะไรเอ๋ย เป็นพวงอยู่ระหว่างขา (ปืนโต)  
 อะไรเอ๋ย ตัวอยู่นา ตาอยู่บ้าน (ตาปู)  
 อะไรเอ๋ย เมื่อเด็กนุ่งขาว สาวนุ่งเขียวแก่นุ่งแดง (พริก)

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ก็นิยมทายปัญหากัน และมักเป็นโคลงหรือกลอนที่มีความไพเราะ ในทางภาษาหนังสือ เช่น

วัดหนึ่งนามเรียกคล้าย	เวลา
ราตรีต่อทิวา	นั่นไซ้ไร
มีนามซึ่งชนสา-	มัญเรียก
แปลว่าวัดซึ่งไร	ร่มไม้ชายคา
(เฉลย - วัดแจ้ง หรือ วัดอรุณ)	

### ลักษณะของปริศนาคำทาย

๑. นิยมใช้คำคล้องจองซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ทำให้จดจำได้ง่าย
๒. ไม่นิยมถามตรงๆ แต่จะใช้สิ่งเปรียบเทียบ
๓. มีการทำทายให้ผู้ไขปริศนาพยายามคิด

### ประเภทของปริศนาคำทาย

๑. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ  
เช่น อะไรเอ๋อ่ย เขียวช่อมพุ่มไสวไม่มีใบมีแต่เม็ด (ฝน)
๒. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับพืช  
เช่น อะไรเอ๋อ่ย ต้นเท่าครกใบปรกดิน (ตะไคร้)
๓. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับสัตว์  
เช่น อะไรเอ๋อ่ย สีเท่าเดินมาหลังคามุงกระเบื้อง (เต่า)
๔. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอาชีพ  
เช่น อะไรเอ๋อ่ย ข้างโน้นก็เขาข้างนี้ก็เขาเรือสำเภาเล่นตรงกลาง (ก๊ทอผ้า)
๕. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอวัยวะ  
เช่น อะไรเอ๋อ่ย ไม่ใกล้ไม่ไกลมองเห็นรำไร (จมูก)
๖. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับศาสนา-ประเพณี  
เช่น อะไรเอ๋อ่ย เป็นบั้ง เป็นกระบอก กระทบออกเป็นไฟ บูชาเทพไท เดือนหกของปี (บั้งไฟ)
๗. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับวรรณกรรม  
เช่น พระรามชอบสีอะไร (สีดา)
๘. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับเขาวงกต  
เช่น อะไรอยู่บนฟ้า (วรรณยุกต์โท)

### วิธีการเล่นปริศนาคำทาย

ผู้เล่นปริศนาคำทาย จะนั่งล้อมวงกันหรือนั่งตามสบาย ผู้ทายจะผลัดกันทาย แล้วแต่ใครจะคิดปัญหาได้ ถ้ามีผู้ตอบถูก ผู้ตอบมีสิทธิลงโทษผู้ทายตามแต่จะตกลงกัน และเช่นเดียวกันหากผู้ตอบตอบผิด ผู้ทายก็มีสิทธิลงโทษผู้ตอบ แล้วทายปริศนาใหม่ต่อไป

### ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ผู้เล่นได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
๒. ฝึกให้ผู้เล่นเป็นผู้มีนิสัยช่างสังเกต ช่างคิด

## ตัวอย่างปริศนาคำทาย

คำทายที่มาจากพืช	
คำถาม	คำตอบ
๑. ต้นเท่าครก ใบปรกดิน	๑. ตะไคร้
๒. ต้นเท่าขา ใบวาเดียว	๒. ต้นกล้วย
๓. แก่เรียกหัว สาวเรียกอ่อน	๓. มะพร้าว
๔. ต้นอะไร ชื่อกับไปไม่เหมือนกัน	๔. กล้วย
๕. ต้นเท่าลำเรือ ใบห่อเกลือไม่มีด	๕. ต้นสน
๖. อยู่กลางป่า สวมชฎาแหลมเปี้ยบ	๖. หน่อไม้
๗. เด็ก ๆ นุ่งผ้า พอใหญ่ขึ้นมาเอาผ้าโพกหัว	๗. มะเขือ
๘. เด็กดำนอนในมุ้งขาว เรือนปั้นหยาทาสีเขียว	๘. หน้อยหน้า
๙. ใบหยัก ๆ ลูกรักเต็มคอก	๙. มะละกอ
๑๐. ลูกแก่ แม่ตาย	๑๐. ต้นกล้วย
คำทายที่มาจากสัตว์	
คำถาม	คำตอบ
๑. หัวเหมือนกอไผ่ หางเหมือนไม้พาย	๑. กุ้ง
๒. ก้นชี้ฟ้า หน้าไถดิน	๒. หอย
๓. ไซ่ไม่รู้จักฟัก แม่ใจยักษ์ไม่รักลูก	๓. เต่า
๔. คุดคู้อยู่ในถ้ำ นอนคว่ำหัวเข้าซี่	๔. จิ้งหรีด
๕. เอวบาง ๆ ขึ้นต้นยางสูงลิบ	๕. มด
๖. สีขาเดินมา หลังคามุงกระเบื้อง	๖. เต่า
๗. ตัวดำท้ายแดง ใช้เหล็กแทงเป็นอาวุธ	๗. ผึ้ง
๘. สองตีนบังแดด แปรตีนเดินมา	๘. ปู
๙. เย็นออกเป็นฝูง เหมือนกับจุงกันมา	๙. ค้างคาว
๑๐. ตาตาชืออยู่ในถ้ำ นอนคว่ำคูกเข้า	๑๐. กบ



คำทายที่มาจากของกิน	
คำถาม	คำตอบ
๑. แก้วฟ้าลงโคลน กระจงลงน้ำ	๑. กลัวยแซก
๒. คว่าอันหงายอัน ดันกันหน้าและ	๒. ขนมครก
๓. คุณคู้ยในดิน เวลาจะกินต้องเอาไม้สอย	๓. ข้าวในหม้อดิน
๔. ซื่อเป็นปลา ตัวเป็นขนม นอนจมอยู่ในหม้อ	๔. ขนมปลากริม
๕. ซื่อเป็นอาหารหวาน แต่ที่จริงเป็นอาหารคาว ซื่อซื่อเป็นต่างด้าว ทำด้วยข้าวเจ้าอย่างเดียว	๕. ขนมจีน
๖. ตากแดดสด รดน้ำเหี่ยว	๖. ข้าวตอก
๗. มะลิลอยฟ้า จรกลางสรง	๗. ขนมข้าวเหนียว ถั่วดำ
๘. มีสองหน้า มีงาเต็มตัว	๘. ข้าวเกรียบงา

ปรับปรุงมาจาก [learn.wattano.ac.th](http://learn.wattano.ac.th)

## ใบงานที่ ๐๑

### การอ่านออกเสียง

คำชี้แจง อ่านออกเสียงบทร้อยกรอง แล้วทำกิจกรรมตามที่กำหนด

ตอนที่ ๑ อ่านออกเสียงบทร้อยกรอง สุภาชิตสอนหญิง

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น  
ไม่ควรพูดอ้ออิงขึ้นมึงกู  
แม้จะเรียนวิชาทางค้าขาย  
จึงซื้อง่ายขายดีมีกำไร  
เป็นมนุษย์สุคนิยมเพียงลมปาก  
แม้พูดดีมีคนเขาเมตตา  
ถึงชายใดเขาพอใจมาพูดเกี่ยว  
เมื่อไม่ชอบก็อย่าตอบเนื้อความตาม

อย่าตะคั่นตะคอกให้เคืองหู  
คนจะหลู่ลวงลามไม่ขามใจ  
อย่าปากร้ายพูดจาอ้อชฌาสัย  
ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิตรระอา  
จะได้ยากโหยหิวเพราะชีวหา  
จะพูดจาจงพิเคราะห์ให้เหมาะสมความ  
อย่าโกรธเกรี้ยวโกรธว่าหยาบหยาม  
มันจะลามเล่นเลยเหมือนเคยเป็น

สุภาชิต สอนหญิง

ตอนที่ ๒ อ่านบทร้อยกรอง สุภาชิตสอนหญิง แล้วตอบคำถาม

๑. บทร้อยกรองนี้ กล่าวถึงเรื่องใด.....
๒. คำว่า ปราศรัย และอ้อชฌาสัย หมายความว่าอย่างไร.....
๓. บทร้อยกรองบทแรกสอนเรื่องใด อย่างไร .....  
.....
๔. บทร้อยกรองบทใด เกี่ยวข้องกับการค้าขาย .....
๕. บทร้อยกรองนี้ ให้ข้อคิดกับใคร อย่างไร.....  
.....  
.....

ใบงานที่ ๐๒  
การอ่านออกเสียง



คำชี้แจง ตอนที่ ๑ อ่านออกเสียงบทร้อยกรองปริศนาคำทาย



สงบสัจ

สยามสงบ ยามสัจ	ธงสะบัด ไสวสง่า
งามสง่า กิริยา	สงวนท่า สัมครสมาน
เหล่าสนม เสนอสนอง	เสนาะพร้อม พจมาน
ร้ายโศลก สมัยกาล	เสมอเสมือน เมื่อนานมา
เนื้อสมัน เสือสมิง	สนิทนึ่ง สุนิทรธา
สนับสนุน เสน่หา	สยบหน้า สละให้
ห้วงสมุทร ดงแสม	โสนแผ่ เชิงไศล
สนามเขียว สลัดไถ	สลบไม้ สลักลาย

นิรนาม

ตอนที่ ๒ นำคำตอบในกรอบที่กำหนด เติมในช่องว่างให้ถูกต้อง

### คำตอบของกรอบที่ ๑

ปากว่ามีมือถึง	ปากกััดตีนถีบ	ปากเหยี่ยวปากกา
ปากเปราะเราะร้าย	ปากหอยปากปู	ปากเปี้ยกปากแฉะ
ปากหวานกันเปรี้ยว	ปากว่าตาขยิบ	

กรอบที่ ๑		
ข้อ	ปริศนา	คำตอบ
๑.	ปากเปราะถากเพื่อนให้เสียหาย	
๒.	ปากเปรียบนกอันตรายรูกล่อม	
๓.	ปากบ่นพ่นวุ่นวายจนเปี้ยก	
๔.	ปากว่ามีมือคว่ำพร้อมไม้เพื่อทำเพลง	
๕.	ปากขยับแต่ขยิบต้องทำตรงข้ามนา	
๖.	ปากซึ่งใครไม่ประสงครับรู้	
๗.	ปากหวานแต่ชวนงงอันอื่นเปรี้ยวแฮ	
๘.	ปากคาบกัดฟัดสู้เพื่อสร้างสุขเจริญ	



## คำตอบของกรอบที่ ๒

นอนตีฟุง	นอนนก	นอนก่ายหน้าผาก
นอนหลับทับสิทธิ์	นอนตาไม่หลับ	นอนเวร
นอนกลางดินกินกลางทราย	นอนหลับไม่รู้นอนคูไม่เห็น	

กรอบที่ ๒		
ข้อ	ปริศนา	คำตอบ
๑.	นอนนั่งหลับสัปหงกเหมือนนกวง	
๒.	นอนเป็นห่วงบ่วงใยตาใสแข็ง	
๓.	นอนคุดคูไม่รู้ไก่หมูแพง	
๔.	นอนตีแปลงมูลดินกินกลางทราย	
๕.	นอนแก้งหลับทับคะแนนผู้แทนสั้น	
๖.	นอนฟุงปลิ้นเงินยังเป็นถึงหลาย	
๗.	นอนค้างเข้าเฝ้าเวรความเป็นตาย	
๘.	นอนมือก่ายหน้าคนกังวลตรง	